

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr.
N143 Vestamager og havet syd for

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 143 Vestamager og havet syd for

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Martin Rivero

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-027-6

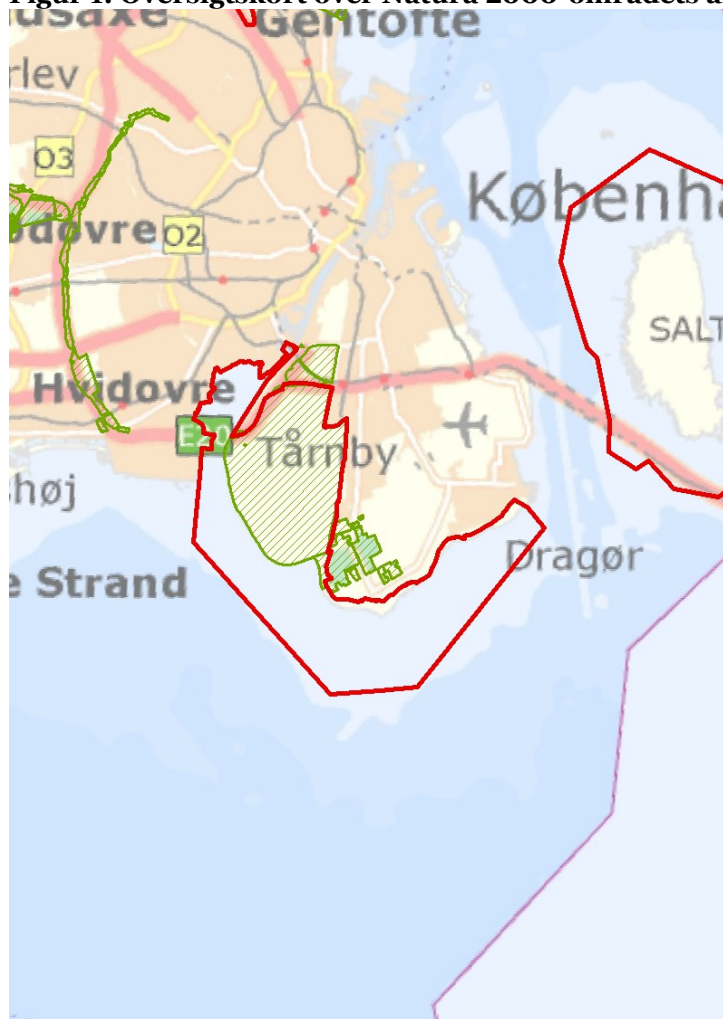
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N143 Vestamager og havet syd for og vedrører Naturstyrelsens arealer på 1978 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens

hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Vestamager og havet syd for er såvel habitatområde nr. H127 som Fuglebeskyttelsesområde nr. F111 og omfatter et 6179 ha stort hav- og landområde, heraf 1856 ha inddæmmede vådområde med strandeng, strandoverdrev, søer og rørsump.

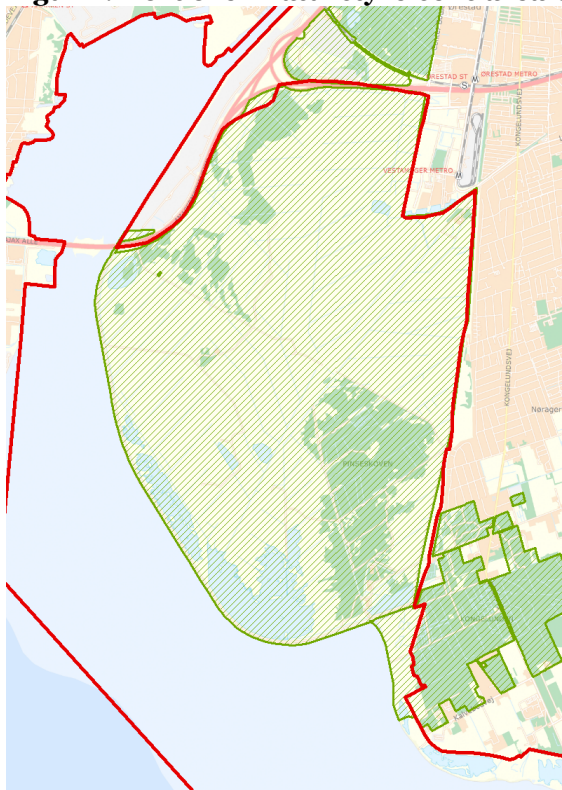
Området er gammelt militærareal og har derfor udviklet sig stort set uberørt af rekreative interesser og kulturpåvirkninger. Det har bevirket, at lokaliteten tjener som refugium for arter, som ellers for manges vedkommende ville være helt eller delvis forsvundet fra denne del af landet.

Området er gennemskåret af flere kanaler og der findes flere søer spredt i området. Størstedelen af landområdet er strandeng og laguner, men der findes også træbevoksede arealer og mindre skove på de inddæmmede arealer.

Store dele af Vestamager er fredet. Der er offentlig adgang til det meste af området bortset fra enkelte sårbare lokaliteter som Klydesøen, sandøen og vildtreservatet på såvel Vestamager som Forsvarets arealer ved Aflandshage. Området er desuden en del af Naturpark Amager.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Inden for området ejer Naturstyrelsen det inddæmmede Vestamager og Hestefælleden vest for Kongelunden. Strandengene på Vestamager er oprindeligt havbund, der blev inddæmmed i 1940'erne og er siden udviklet til strandenge. Hestefælleden er oprindelig strandeng, der aldrig har været opdyrket.

Tablet a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
1330	Strandeng	1277,5
2130	Grå/grøn klit	5,7
2190	Klitlavning	0,6
Hovedtotal		1283,8

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Skarv (T)
- Knopsvane (T)
- Lille skallesluger (T)
- Rørhøg (Y)
- Vandrefalk (T)
- Klyde (Y)
- Havterne (Y)
- Mosehornugle (Y)
- Rørdrum (Y)
- Troldand (T)
- Stor skallesluger (T)
- Fiskeørn (T)
- Plettet rørvagtel (Y)
- Almindelig ryle (Y)
- Dværgterne (Y)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede flere plejetiltag herunder bekæmpelse af invasive arter, lukning af dræn og grøfter, restaurering af vandhuller/søer, rydning af opvækst, løbende afbrænding, græsning, begrænsning af predation og oprettelse af en vegetationsfri ø for klyden i Klydesøen.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser alle er gennemført i første planperiode for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	12	Gennemførte indsatser (areal)	1956 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Ovennævnte plejetiltag i området er gennemført, til sikring af den sammenhængende, lysåbne natur. Efter etableringen af den vegetationsfrie ø for klyder, er disse begyndt at yngle her. Øen er endvidere blevet ynglested for udpegningsarten havterne.

I forhold til invasive arter, har der været indsats mod mink, Bjørneklo, Rosa rugosa og Gyldenris. Bjørneklo er bekæmpet målrettet, hvilket har resulteret i, at der kun er få tilbage. Rosa Rugosa er slået i beskedent omfang.

Gyldenris er et stigende problem udenfor de afgræssede områder.

Der har været græsset intensivt i vækstsæsonen med kvæg og heste, og ro om vinteren. Der er balance mellem arter af græssere (kvæg, heste og får). Strandengene fremstår i dag velafgræsset.

Der er gjort en stor indsats for naturtypen og arterne ved at tilføre mere hydrologi, ved at standse dræning, lukke grøfter og etablere små vandhuller og sikre overfladevand på arealerne. Der er

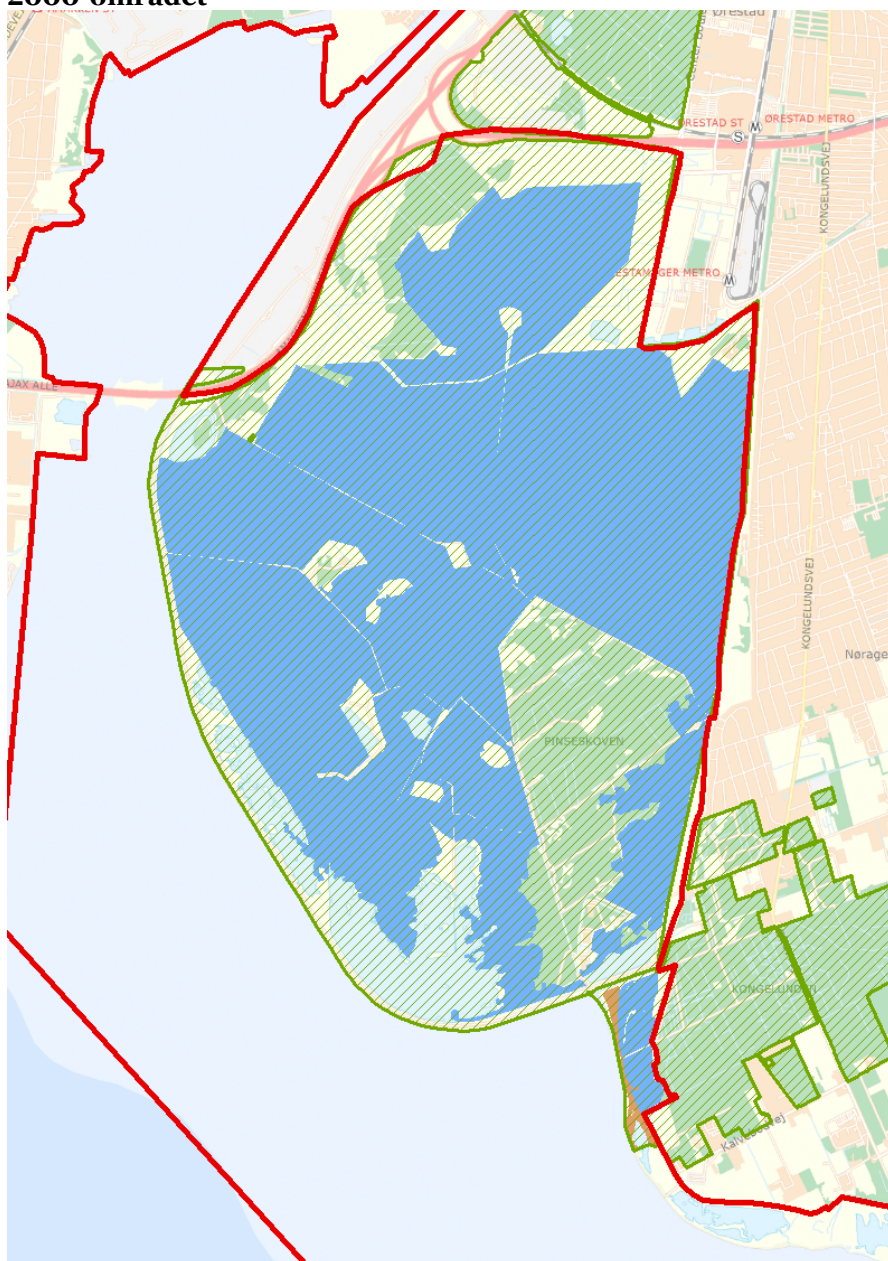
desuden i 2014 gennemført en forundersøgelse med det formål at belyse hvordan bevaringsstatus kan forbedres yderligere på strandene ved at hæve vandstanden.

Konkrete erfaringer

- Det har haft stor effekt at stoppe drænen og lukke grøfter, hvilket har forbedret forholdene for vadefuglene.
- Hydrologien i området er blevet væsentligt forbedret, men der er i den kommende planperiode behov for yderligere tiltag til forbedring af hydrologien, for at sikre de udpegede arters levesteder. Især i den nordlige del af området, der kan tørre ud i sommerperioderne
- Det har hjulpet at bekæmpe invasive arter og holde rævebestanden nede, for at forhindre prædation på de jordrugende fugle. Bestanden af mink er reduceret væsentligt, men indsatsen med fangst i slagfælder bør fortsættes, for at forhindre at minken genindvandrer.
- Med hensyn til græsning udbindes der ikke før d. 15. juni ved Klydesø, på de lavtliggende områder, af hensyn til vadefuglene.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal
- Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
- Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for almindelig ryle og plettet rørvagtel forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Tilstanden af levestederne for havterne forbedres, således at 75 % af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit (2130) og strandeng (1330) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Naturstyrelsen vil være særlig opmærksom på plettet rørvagtel, almindelig ryle, dværgterne og mosehornugle, som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for Natura 2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Plejen for arter og den lysåbne natur fortsættes fra 1. planperiode.

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af græsning på strandenge, jf. nedenstående skema.

Endvidere vil ca. 500 ha strandeng, afhængig af forholdene, blive underlagt en cyklisk drift med pletvise afbrændinger med års mellemrum blive opretholdt.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af rydning af opvækst og bekæmpelse af mindre bestande af bjørneklo, gyldenris og rynket rose på strandengene samt fortsat bekæmpelse af mink og bekæmpelse af prædation fra ræv.

Der skal i planperioden iværksættes yderligere tiltag til understøttelse af naturlig hydrologi på strandengene.

Tårnby kommune har et mindre areal i Natura 2000 området.
Kommunen planlægger at bibeholde den gamle sammenhængende rørskov nord for Frieslandsvej.

For at undgå tilgroning høstes/slås rørskoven hvert 3-5 år. Træer og buske i rørskoven fjernes. Ældre birketræer som ikke er til gene for høst/slåning og for oprensning/vedligeholdelse af Søndre Landvandskanal bibeholdes. Hvidtjørn, pilekrat og hunderoser udenfor rørskoven reduceres.

Syd for Frieslandsvej er grøfter uddybet og birkeskov udtyndet. Området afgræsses og eventuel tilgroning med træer og buske fjernes løbende og mindst hvert 3. år

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Naturtypebevarende pleje	1277,5
			Forbedring af hydrologi	1277,5
	2130	Grå/grøn klit	Naturtypebevarende pleje	5,7
	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	0,6

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Bekæmpelse af andre problemarter	Nyt	844,0
				Eksisterende	139,1
			Græsning	Nyt	421,3
				Eksisterende	700,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	836,5
				Eksisterende	294,4
			Afbrænding	Nyt	487,5
	2130	Grå/grøn klit		Ingen indsats i planperioden	Eksisterende
	2190	Klitlavning	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,6

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag		
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Ændring i vandløbsvedligeholdelse	Nyt	155,3

I tabel g er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i Natura 2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Der gennemføres følgende specifikke artsplejetiltag:

- Havterne – Sikre levested ved at opretholde beskyttelse mod menneskelig forstyrrelse på Klydeøen i yngletiden og fjernelse af opvækst, så der bliver lav og åben vegetation gennem målrettet indsats.
- Almindelig Ryle – Sikre levested for arten ved at opretholde beskyttelse mod menneskelig forstyrrelse, regulering af uønsket færdsel, græsning og høj vandstand i yngleperioden. På grund af Bjerg rørhvene er det nødvendigt med tidlig afgræsning, da området ellers gror til.
- Plettet Rørvagtel – Forbedring af levested, ved sikring af areal på ca. 100 ha. med rørsump og våde enge, hvor der undlades rørhøst og sikres høj vandstand. Rørskov og rørsump skal sikres mod konvertering til anden naturtype.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for de øvrige arter på udpegningsgrundlaget end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Tabel h: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A149	Almindelig Ryle	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested	1
A094	Fiskeørn	Sikring af artens levested	1
A194	Havterne	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A036	Knopsvane	Sikring af artens levested	1
A132	Klyde	Sikring af artens levested	1
A068	Lille Skallesluger	Sikring af artens levested	1
A222	Mosehornugle	Sikring af artens levested	1
A119	Plettet Rørvagtel	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Naturtypebevarende pleje	1
A021	Rørdrum	Sikring af artens levested	1
A081	Rørhøg	Sikring af artens levested	1
A017	Skarv	Sikring af artens levested	1
A070	Stor Skallesluger	Sikring af artens levested	1
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested	1
A061	Troldand	Sikring af artens levested	1
A103	Vandrefalk	Sikring af artens levested	1

Tabel i: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A149	Almindelig Ryle	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
A195	Dværgterne	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A094	Fiskeørn	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
		Rydning af opvækst	1
A036	Knopsvane	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A132	Klyde	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A068	Lille Skallesluger	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A222	Mosehornugle	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A119	Plettet Rørvagtel	Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Begrænsning af prædation	1
A021	Rørdrum	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A081	Rørhøg	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A017	Skarv	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A070	Stor Skallesluger	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
1166	Stor vandsalamander	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A061	Troldand	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A103	Vandrefalk	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og arter på styrelsens arealer i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus, så tilstand, samlet areal af levesteder stabiliseres eller øges, så der er grundlag tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

- De kortlagte levesteder for almindelig ryle, plettet rørvagtel, rørdrum, dværgterne og rørhøg inden for Natura 2000-området er bragt til eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- De kortlagte levesteder for klyde inden for Natura 2000-området er bragt til eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- 75 % af de kortlagte levesteder for havterne er bragt til, eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for mosehornugle som ynglefugl er sikret eller øget
- Tilstanden og det samlede areal af levestederne for fiskeørn, vandrefalk, knopsvane, lille skallesluger, stor skallesluger, troidand og skarv som trækfugle i området er sikret eller øget, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 143

Vestamager og havet syd for er såvel habitatområde nr. H127 som Fuglebeskyttelsesområde nr. F111 og omfatter et 6179 ha stort hav- og landområde, heraf 1856 ha inddæmmet vådområde med strandeng, strandoverdrev, søer og rørsump.

Området er gammelt militærareal og har derfor udviklet sig stort set uberørt af rekreative interesser og kulturpåvirkninger. Det har bevirket, at lokaliteten tjener som refugium for arter, som ellers for manges vedkommende ville være helt eller delvis forsvundet fra denne del af landet.

Området er gennemskåret af flere kanaler og der findes flere søer spredt i området. Størstedelen af landområdet er strandeng og laguner, men der findes også træbevoksede arealer og mindre skove på de inddæmmede arealer.

Store dele af Vestamager er fredet. Der er offentlig adgang til det meste af området bortset fra enkelte sårbare lokaliteter som Klydesøen, sandøen og vildtreservatet på såvel Vestamager som Forsvarets arealer ved Aflandshage. Området er desuden en del af Naturpark Amager.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
1330	Strandeng	1277,5
2130	Grå/grøn klit	5,7
2190	Klitlavning	0,6
Hovedtotal		1283,8

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for almindelig ryle og plettet rørvagtel forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Tilstanden af levestederne for havterne forbedres, således at 75 % af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit (2130) og strandeng (1330) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.

- Naturstyrelsen vil være særlig opmærksom på plettet rørvagtel, almindelig ryle, dværgterne og mosehornugle, som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Naturtypebevarende pleje	1277,5
			Forbedring af hydrologi	1277,5
	2130	Grå/grøn klit	Naturtypebevarende pleje	5,7
	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	0,6

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Bekæmpelse af andre problemarter	Nyt	844,0
				Eksisterende	139,1
			Græsning	Nyt	421,3
				Eksisterende	700,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	836,5
				Eksisterende	294,4
			Afbrænding	Nyt	487,5
	2130	Grå/grøn klit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	5,7
	2190	Klitlavning	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,6

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Ændring i vandløbsvedligeholdelse	Nyt	155,3

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for Almindelig Ryle, Havterne og Plettet Rørvagtel, som fremgår af tabel V.

Tabel V: Særlig indsats for arter

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A149	Almindelig Ryle	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
A194	Havterne	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
A119	Plettet Rørvagtel	Rydning af opvækst	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Begrænsning af prædation	1

Tabel VI: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A149	Almindelig Ryle	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested	1
A094	Fiskeørn	Sikring af artens levested	1
A194	Havterne	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A036	Knopsvane	Sikring af artens levested	1
A132	Klyde	Sikring af artens levested	1
A068	Lille Skallesluger	Sikring af artens levested	1
A222	Mosehornugle	Sikring af artens levested	1
A119	Plettet Rørvagtel	Forbedring af hydrologi	1
		Sikring af artens levested	1
		Naturtypebevarende pleje	1
A021	Rørdrum	Sikring af artens levested	1
A081	Rørhøg	Sikring af artens levested	1
A017	Skarv	Sikring af artens levested	1
A070	Stor Skallesluger	Sikring af artens levested	1
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested	1
A061	Troldand	Sikring af artens levested	1
A103	Vandrefalk	Sikring af artens levested	1

Tabel VII: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A149	Almindelig Ryle	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
A195	Dværgterne	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A094	Fiskeørn	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Aktiv lukning af dræn og grøfter	1
		Græsning	1
		Begrænsning af prædation	1
		Rydning af opvækst	1
A036	Knopsvane	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A132	Klyde	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A068	Lille Skallesluger	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A222	Mosehornugle	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A119	Plettet Rørvagtel	Bekæmpelse af invasive arter	1
		Bekæmpelse af andre problemarter	1
		Begrænsning af prædation	1
A021	Rørdrum	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A081	Rørhøg	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A017	Skarv	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A070	Stor Skallesluger	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
1166	Stor vandsalamander	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A061	Troldand	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1
A103	Vandrefalk	Ingen indsats i perioden aht. art alene	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og arter på styrelsens arealer i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus, så tilstand, samlet areal af levesteder stabiliseres eller øges, så der er grundlag tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

- De kortlagte levesteder for almindelig ryle, plettet rørvagtel, rørdrum, dværgterne og rørhøg inden for Natura 2000-området er bragt til eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- De kortlagte levesteder for klyde inden for Natura 2000-området er bragt til eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- 75 % af de kortlagte levesteder for havterne er bragt til, eller fastholdt i tilstandsklasse I eller II.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for mosehornugle som ynglefugl er sikret eller øget
- Tilstanden og det samlede areal af levestederne for fiskeørn, vandrefalk, knopsvane, lille skallesluger, stor skallesluger, troidand og skarv som trækfugle i området er sikret eller øget, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk